

30. DÁBEL: JAK SE NAD NÍM VÍTĚZÍ ?

Kdo je ďábel?

- Církev učí, že na počátku byli ďábelové dobrými anděly, stvořenými Bohem, ale potom sami od sebe svou svobodnou neodvolatelnou volbou se proměnili ve zlovolné, vzbouřili se a odmítli Boha.
- Janovo evangelium nazývá ďábla Satanem, „vládcem tohoto světa“ (Jn 12,31). „Ďábel od počátku hřeší“ (1 Jn 3,8) a osobně se staví proti Bohu a jeho spásnému úradku.

Jakou moc má ďábel nad námi?

- V prvním listu téhož Jana čteme: „Celý svět je pod mocí Zlého“ (Jn 5,19). Svatý Pavel mluví o našem boji proti duchovním mocnostem (viz Ef 6,10-17). Je to také kvůli Zlému, že hřích a jeho následky (nemoci, utrpení, pohromy a především smrt) vstoupily do světa.
- Ďábel jedná všeobecně skrze pokušení a podvod; je lhář, „otec lži“ (Jn 8,44). Může podvádět, vést k omylu, mást. Jako Ježíše je Pravda (viz Jn 8, 44), tak ďábel je lhář par excellence. Francouzský spisovatel Charles Baudelaire říkával, že nejdokonalejší úskok satana spočívá v tom, že nás přesvědčí, že neexistuje.
- Ďábel má nezměrnou moc ke svádění:
  - svedl Adama a Evu: ze všech činů vykonaných ďáblem bylo „nejtěžší ve svých následcích lživé svedení člověka k tomu, aby neposlouchal Boha“ (KKC, 394);
  - snažil se svést přímo také Krista (viz Lk 4,1-13) nebo chtěl si posloužit Petrem (viz Mt 16,23);
  - snaží se svést Kristovy učedníky. Strategie, kterou sleduje, aby dosáhl tohoto výsledku, je v tom, že přesvědčuje člověka, že

život prožívaný v neposlušnosti Boží vůli, je lepší než život v poslušnosti. Podvádí lidi a přesvědčuje je, že nepotřebují Boha, že jsou soběstační, bez potřeby milosti a spásy. Přímo podvádí lidi tím, že umenšuje nebo nechává zmizet smysl pro hřích.

- „Satanova moc však není neomezená. I on je pouze tvor, sice mocný, protože je čirý duch, ale přece jen tvor: nemůže zmařit budování Božího království“ (KKC, 395).
- Jeho činnost, mimo to, že je omezená, „dopouští Boží Prozřetelnost, která mocně a přitom nenásilně řídí dějiny člověka i světa. Boží dopuštění této ďábelovy činnosti je velké tajemství, avšak „my víme, že všechno napomáhá k dobrému těm, kteří milují Boha“ (Řím 8,28)“ (KKC, 395).

Proč Bůh „dovoluje“ satanovi, aby „trápil“ člověka?

Pozemský život je časem zkoušky, během kterého Bůh dovoluje démonovi, aby pokoušel a „zkoušel“ člověka, ale ne nad jeho síly. Nicméně víme, skrze víru, že z tohoto zla Bůh dokáže vytěžit větší dobro svou milostí, srdce vychází očištěné ze zkoušky a víra se stává pevnější.

Jakým způsobem se Ježíš chová k démonům?

- On především často mluví o ďáblu (viz např. Mt 4,10; Mk 4,15; Lk 10,18; Jn 8,44).
- On dále jedná proti démonovi:
  - Dívejme se na pokušení Ježíše na poušti, na které On silně reaguje (viz Lk 4,1-13). „Pokušení na poušti ukazuje Ježíše, pokorného Mesiáše, který vítězí nad satanem svým bezvýhradným souhlasem

s plánem spásy, jak to chtěl Otec“ (KKC, 566);

- V evangeliu svatého Lukáše čteme, že Ježíš poroučí démonům, kteří ho uznávají jako Božího Syna (viz Lk 4,41; 8,28...);
- Mezi zázraky, které Ježíš koná, jsou osvobození od ďábelských posedlostí (viz Mk 1,25-26; 5,2-20): tím, že konal taková uzdravení, on „vzal naše slabosti na sebe a nemoci nesl“ (Mt 8,17);
- Několikrát nám evangelisté vypravují, že Ježíš praktikuje různé *exorcismy*, kterými osvobozuje některé osoby z mučení od ďáblů, a tak předjímá velké vítězství, které uskuteční nad *knížetem* tohoto světa (viz Mk 1, 25-26), svou smrtí a zmrtvýchvstáním;
- Ježíš káže o příchodu Božího království, které je porážkou království satana: „Jestliže však vyháním demony Duchem Božím, pak vás zastihlo Boží království“ (Mt 12,28);
- Svěřuje moc vyhánět demony také svým apoštolům (viz Mk 3,15; 6,7.13; 16,17);
- Vítězí nad světem zla svou smrtí a vzkříšením. Ježíš Kristus porazil satana a definitivně zlomil panství zlého ducha (viz Kol 2, 15; Ef 1, 21; Sk 12, 7-12), on je „silnější“, je ten, který porazil „silného“ (viz Lk 11, 22). „To jsem vám pověděl, abyste našli ve mně pokoj. Ve světě máte soužení. Ale vzchopte se, já jsem přemohl svět“ (Jn 16, 33);
- Když po své smrti *sestupuje do pekla*, Ježíš „svou smrtí zbavil moci toho, kdo smrti vládne, totiž ďábla, a tak vysvobodil ty, kdo byli strachem před smrtí drženi po celý život v otroctví“ (Žid 2,14).

Jak se vítězí nad ďáblem?

Různými doplňujícími se způsoby:

- Především ryzím životem víry, který je charakterizován důvěrným odevzdáním se do otcovské prozřetelné Boží lásky (viz Lk 12, 22-31), a poslušnosti jeho vůli (viz Mt 6, 10) při napodobování Krista. Toto je nejjistější štít. Nejkrásnějším vítězstvím nad vlivem satana je stále obrácení našeho života, které má své zvláštní a stále uskutečnění ve svátosti smíření, skrze kterou nás Bůh osvobozuje od hříchů, spáchaných po našem křtu, znovu nám daruje své přátelství a posiluje nás svou milostí, abychom odporovali útokům Zlého.
- Trvalou bdělostí; „Budte střízliví! Budte bdělí! Váš protivník, ďábel, obchází jako „lev řvoucí“ a hledá, koho by pohltil“ (1 Pt 5,8).
- Přijímáním a vydáváním svědectví, stále více, slovem a skutkem evangeliu. Proto je potřeba integrální a odvážné hlásání evangelia: nesmíme se bát mluvit také o ďáblu, zvláště o vítězství, které si už Kristus nad ním odnesl a dále si je odnáší v osobách svých věřících.
- Bojem proti jeho svodům a pokušením. „Celé lidské dějiny jsou vskutku prostoupeny usilovným bojem proti mocnostem temnot. Ten boj se zrodil na samém počátku světa a potrvá, jak řekl Pán, až do posledního dne. Člověk, zapletený do tohoto zápolení, musí neustále zápasit, aby přilnul k dobru, a bez velké námahy a bez pomoci Boží milosti není schopen dosáhnout vnitřního sjednocení“ (II. Vatikánský ekumenický koncil, *Gaudium et spes*, 37, 2).
- Utíkaním před hříchem a vyhýbání se hříchu, který je urážkou Boha: „Proti tobě samému jsem zhřešil, spáchal jsem, co je zlé ve tvých očích“ (Žalm 51,6). Hřích se tyčí proti Boží lásce k nám a vzdaluje od ní naše srdce. Je neposlušností

jako prvotní hřích, je vzpourou proti Bohu, protože člověk chce být „jako Bůh“ (Gn 3,5) tím, že zná a stanoví, co je dobré a co je zlé. Hřích je tedy „sebeláska až k pohrdání Bohem“ (KKC, 1850).

- Užíváním rozlišování. „Duch Svatý nás vede, abychom rozlišovali mezi zkouškou, nutnou pro růst vnitřního člověka, aby se prokázala „osvědčenost“ (Řím 5, 3-5) v ctnosti, a mezi pokušením, které vede ke hříchu a smrti. Musíme také rozlišovat mezi tím, co je „být pokoušen“ a tím, co je „souhlasit“ s pokušením. Nakonec rozlišování odmaskuje prolhanost pokušení: zdá se, že to, co nám nabízí, je „dobré, lákavé pro oči a žádoucí“ (Gn 3,6), zatímco ve skutečnosti je jeho plodem smrt“ (KKC, 2847).
- Modlitbou. „Jestliže je Bůh s námi, kdo bude proti nám?“ (Řím 8,31). Sám náš Pán v modlitbě Otčenáš nás naučil, abychom žádali Boha Otce: „Zbav nás od zlého“. „Když prosíme, abychom byli osvobozeni od zlého, modlíme se zároveň o to, abychom byli zbaveni všeho přítomného, minulého i budoucího zla, jehož je ďábel původcem a podněcovatelem. V této poslední prosbě církev přednáší Otci všechnu bídu světa. Církev zároveň s osvobozením ode všeho zla, které drtí lidstvo, naléhavě prosí o cenný dar pokoje a milost vytrvalého očekávání příchodu Krista. Když se takto modlí, předjímá v pokoře víry sjednocení všech a všeho (rekapitulaci) v tom, který má „klíče od smrti a podsvětí“ (Ap 1,18), „ten, který je a který byl a který přijde, Vševládny“ (Ap 1,8) (KKC, 2854).
- Uchýlením se někdy k exorcismu.

Co je to exorcismus?

- Exorcismus je starobylá a zvláštní forma modlitby, kterou církev používá proti moci ďábla.

- Exorcismus je tehdy, „když církev veřejně a s autoritou prosí ve jménu Ježíše Krista, aby byla některá osoba nebo předmět chráněna proti vlivu zlého a vymaněna z jeho poroby“ (KKC 1673).

- je to „modlitba z druhu svátostí“ (RITUS EXORCISMŮ, *Praenotanda*, 11). Svátostiny „jsou posvátná znamení ustanovená církví, která posvěcují různé životní situace. Tvoří je modlitba doprovázená znaméním kříže a jinými znaméními“ (*Kompendium KKC*, 351). Mezi svátostinami zaujímají významné místo požehnání (osob, předmětů, míst), zasvěcení osob Bohu, posvěcení věcí a místa k bohoslužbě, požehnání svatých olejů, exorcismy.

Jakými formami se praktikuje exorcismus?

Dvojí formou: jednoduchou a slavnostní /slavnou/.

1. Jednoduchou a řádnou formou je ta, ve které je exorcismus praktikován během slavení křtu. „Poněvadž křest znamená osvobození od hříchu a od jeho podněcovatele, ďábla, pronásí se nad kandidátem *exorcismus* (jeden nebo více). Kandidát je pomazán olejem katechumenů nebo na něho celebrant vzkládá ruku a on se pak výslovně zříká satana. Když je takto připravený, může vyznat víru církve, které je pak křtem „odevzdán“ (viz Řím 6,17) (KKC, 1237).
2. „Slavný exorcismus, nazývaný „*velký exorcismus*“, může provádět jen kněz, a to s dovolením biskupa. Je třeba při tom postupovat prozíravě a přesně dodržovat stanovené předpisy církve (viz Kanonické právo, kán. 1172). Exorcismus je zaměřen na vymítání zlých duchů nebo vymanění z ďábelského vlivu, a to skrze duchovní pravomoc, kterou Ježíš

svěřil své církvi. Velmi odlišný je případ nemocí, zvláště psychických, jejichž léčení náleží do oblasti lékařské vědy. Dříve než se přikročí k exorcismu, je tedy důležité se přesvědčit, zda se jedná o přítomnost zlého ducha nebo jen o nemoc" (KKC, 1673).

Jaké další rysy má slavný exorcismus?

- „Exorcismus musí probíhat v klimatu víry a pokorné a důvěrné modlitby tak, aby se vyhnulo jakémukoliv dojmu automatické účinnosti: osvobození od dábelského vlivu nastává, jestliže to Bůh chce a kdy Bůh chce. Jestliže, jak je to naznačeno v č. 35 směrnic, jsou přítomni také někteří věřící, ať jsou vyzváni, aby se modlili intenzivně podle toho, co je předvídáno ritem.
- Navzdory rezervovanosti, se kterou je normálně slaven, ritus exorcismu není privátním činem, ale je událostí, která se týká celého společenství. Exorcista je skutečně členem společenství, jedná ve jménu Krista a jménem církve, vykonává specifickou službu. Také věřící, který žádá o exorcismus je členem společenství, jedním z oněch členů, kterého má společenství milovat přednostní láskou: když je v moci Zlého, je skutečně nejubožejším z ubohých, potřebující pomoc, pochopení a útěchu" (RITUS EXORCISMŮ, *Představení italské biskupské konference*, č. 13; 16).
- V brněnské diecézi existuje Instrukce ohledně služby exorcismu a modliteb za osvobození, kde jsou popsány další nezbytné náležitosti (viz http://www.biskupstvi.cz/storage/dokumenty/instrukce_exorcismus.pdf)
- Každý úkon exorcismu je modlitbou za osvobození osoby posedlé zlým, ale zároveň je to zvěstováním:

- Království Božího a Krista, který na sebe bere naše slabosti a který jako jediný Osvoboditel a Spasitel nás osvobozuje od Zlého;
- Úplného osvobození od dábelského vlivu (duchovního a fyzického). Toto osvobození je zprostředkované skrze Krista;
- Eschatologické skutečnosti: znamení, které předjímá konečné vítězství Krista nad satanem, nad nemocí, nad smrtí.

Jak se stát exorcistou?

- Exorcista (termín spojený s řeckým slovem *exorkízein* = zaklínat, zapřísahat, zažehnat) je člověk modlitby, který jedná ve jménu církve silou Ducha Svatého. Služba, která je darem Božím, svěřeným biskupem výlučně kněžím v rámci diecéze, je tudíž tato služba jimi vykonávána skrze církve. Zbožnost, vědění, neporušenost života, rovnováha, rozlišování, teologická příprava a duchovní zkušenost, schopnost naslouchat, to jsou nezbytné náležitosti pro službu, která je také zvláštní *cestou svatosti*, protože vede k přímé konfrontaci s démonem. U exorcisty je zvláště vyžadovaná opatrnost, ať proto, aby zjistil přítomnost zlého /ducha/, tak i proto, aby dodržoval normy stanovené církvi.
- Služba exorcisty kromě toho, že je službou osvobozování, je také službou útěchy.

Jak se rozpoznává dábelská posedlost?

Jistě. Skutečně:

- „Dábelské mimořádné jevy posedlosti, obsese, vexace a infestace jsou možné, ale fakticky podle názoru odborníků jsou řídké" (RITUS EXORCISMŮ, *Představení italské biskupské konference*, 7).
- Rituál exorcismů označuje různá kritéria a náznaky, které dovolují

dospět s opatrnou jistotou k přesvědčení, že se nacházíme před ďábelskou posedlostí. A tehdy může pověřený exorcista vykonat slavný obřad exorcismu.

- Některá z těchto kritérií jsou:
  - mluvení mnoha slovy neznámých jazyků nebo jejich chápání;
  - poznání vzdálených nebo skrytých věcí;
  - prokazování síly nad vlastní možnost;
  - prudký odpor vůči Bohu, Panně Marii, svatým, kříži a svatým obrazům.

Jsou modlitby, které se mají recitovat v menších případech vlivu ďábla?

Jistě. V OBŘADU EXORCISMŮ se nacházejí také:

- modlitby, které má recitovat kněz veřejně s dovolením biskupa, když se dá opatrně usuzovat, že je zde vliv satana na místa, předměty nebo osoby, aniž by ale došlo ke stádiu vlastní a pravé posedlosti;
- sbírka modliteb, které se mají modlit věřící soukromě, když mají odůvodněné podezření, že jsou podrobeni ďábelským vlivům (viz RITUS EXORCISMŮ, Appendice II (Dodatek II), *Modlitby k soukromému použití u věřících*).

Jaké další užitečné rady dává církev ohledně vlivu zlého ducha?

Zde jsou některé:

- „nehledat to, co je senzační a vyhnout se jak hloupé důvěřivosti, která vidí ďábelské zásahy v každé anomálii a těžkosti, tak i racionalismu s předsudky, který předem vylučuje jakoukoliv formu zásahu Zlého ve světě;
- mít se na pozoru vůči knihám, televizním programům, informacím komunikačních prostředků, které za cílem zisku využívají rozšíření zájmu o nezvyklé a nezdravé jevy;
- nikdy se neuchylovat k těm, kteří praktikují magii nebo se veřejně prohlašují jako držitelé okultních a mediálních sil nebo si zakládají na tom, že obdrželi zvláštní moci. V pochybnosti o přítomnosti ďábelského vlivu je nutné se obrátit nejdříve na rozlišování kněží exorcistů a na opory milosti nabídnuté církví, zvláště ve svátostech;
- znát autentický význam jazyka užívaného Písmem svatým a tradicí církve a dozrávat ve správném postoji ohledně přítomnosti a působení satana ve světě;
- pamatovat na to, že pověra, magie, a tím spíše satanismus jsou v rozporu s důstojností a rozumovostí člověka a s vírou ve všemohoucího Boha Otce a v Ježíše Krista, našeho Spasitele” (RITUS EXORCISMŮ, *Představení italské biskupské konference*, 8).

NB: Pro prohloubení tématu čtete následující dokumenty:

- RITUS EXORCISMŮ, PŘEKLAD *DE EXORCISMIS ET SUPPLICATIONIBUS QUIBUSDAM*, VYHLÁŠENÝ DEKRETEM KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY A DISCIPLÍNU SVÁTOSTÍ, 22. LISTOPADU 1998 (POSLEDNÍ VYDÁNÍ R. 2009);
- INSTRUKCE OHLEDNĚ SLUŽBY EXORCISMU A MODLITEB ZA OSVOBOZENÍ, [HTTP://WWW.BISKUPSTVI.CZ/STORAGE/DOKUMENTY/INSTRUKCE_EXORCISMUS.PDF](http://www.biskupstvi.cz/storage/dokumenty/instrukce_exorcismus.pdf)
- KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE (KKC), č. 1673; *KOMPENDIUM KKC*, č. 352;
- KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *INSTRUKCE O MODLITBÁCH K DOSAŽENÍ UZDRAVENÍ OD BOHA*, 14.ZÁŘÍ 2000.

Poznámka - Citace z Katechismu katolické církve nebo Kompendia odpovídají v některých případech italskému vydání. Katecheze je zpracována podle předlohy vypracované Mons. Raffaello Martinelli:

(http://www.sancarlo.dcn.net/argomenti_nuovo/pagina0.html). Katecheze naleznete: <http://spolotcepia.signalv.cz/>